

OČEKÁVANÝ VÝSTUP: Student získá základní povědomí o demokracii, o rozdělení moci v České republice a o volbách. Bude schopen kriticky rozlišit výhody a nevýhody jednotlivých částí demokratického zřízení.

DEMOKRACIE A KAŽDODENNÍ ŽIVOT

Začátek hodiny: žákům bude stručně představen program a téma hodiny

Aktivita na zahájení hodiny (zaměřená na evokaci):

- Učitel rozdělí žáky do tří skupin (na složení skupin v tomto případě příliš nezáleží).
- Každá skupina bude mít 5 minut na vypsání všeho, co je napadne k zadaným pojmům.
- Obrázky v prezentaci slouží jen pro inspiraci.
- 1. skupina-demokracie
- 2. skupina-komunistický režim
- 3. skupina-nacistický režim
- Po uplynutí pěti minut si skupiny řeknou, co vše si ke svým pojmům napsali a může vzniknout krátká diskuse, proč napsali to, či ono a který z režimů se jim zdá nejlepší.

- Pomůcky: žáci: papír, tužka
učitel: prezentace s návodnými obrázky
- Čas na tuto aktivitu: 10 minut

IDEOLOGIE

Tato část práce pomůže studentům porozumět pojmům politického středu, levice a pravice, jaké hlavní směry a ideologie v nich můžeme najít a čím se liší.

Důvod: Jak se bude lišit život např. v sociální a liberální demokracii?

Hlavní pojmy: střed (liberalismus, anarchismus), levice (socialismus, komunismus), pravice (konzervatismus, fašismus)

Rozšiřující pojmy: kapitalismus, hierarchie, tradice, spravedlnost, rovnost, revoluce, svoboda, práva, progresivismus

Pomůcky: pracovní list, psací potřeby

- **Evokace (7-8 minut)**

Aktivita: studentům bude předán pracovní list s devíti (rozšiřujícími) pojmy

- Studenti budou rozděleni do stejných skupin jako v předchozí aktivitě.
- Studenti budou mít za úkol vybrat tři pojmy se kterými souhlasí a tři se kterými nesouhlasí.
- Jejich úkolem bude navzdory očekávání následovně napsat negativní věci k pojmům se kterými souhlasí a pozitivní věci k pojmům, se kterými nesouhlasí.
- Tato aktivita bude mít dva cíle, studenti si uvědomí, že každá sebelepší hodnota může mít zlé konsekvence, a že i na těch, se kterými oni nesouhlasí, se dá najít důvod, proč ostatním můžou vyhovovat.

- **Uvědomění (10 minut)**

- Následuje fáze, ve které se tyto pojmy rozřadí k pravici, levici a středu. Studenti si začínají uvědomovat, jestli myšlením například směřují spíše k levici, či pravici.
- Dochází ke konfrontaci jednotlivých směrů, ale i k jejich obhájení.
- Studenti pochopí, co dělá z ideologie extrémní a co demokratickou.
- Studentům jsou dávány snadné příklady, podle kterých si uvědomí, jak moc by se jejich život lišil v jiných demokratických zřízeních.

- **Reflexe (2-3 minuty)**

Studenti podle nově získaných informací si opět vyberou tři pojmy, se kterými souhlasí a podle nich si sami určí, k jakému směru voličů patří.

STÁTNÍ MOC V ČR

(V této části hodiny budou studenti pouze naslouchat výkladu učitele.)

Jako zdroj státní moci chápeme lid. Lid státní moc vykonává prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní.

Proč je státní moc rozdělena na tři oddělené složky (zákonodárná, výkonná a soudní)? Protože nikdy nesmí v demokratickém státě jedna ze složek držet neomezenou moc. Tyto tři složky se tak vzájemně kontrolují, doplňují a vyvažují. Stručně řečeno můžeme konstatovat, že se jedná o jeden z principů demokracie, kterým je dělba moci.

Zákonodárná moc

Zákonodárnou moc tvoří parlament ČR, který se skládá z horní a dolní komory. Horní komorou je Senát a dolní komorou je Poslanecká sněmovna. Jako hlavní úkol obou komor můžeme stručně definovat přijímání ústavy a zákonů.

Senát

Senát má 81 členů. Mandát senátora trvá 6 let. Volby do Senátu se konají jednou za dva roky, kdy se obmění 1/3 senátorů (27 senátorů). Volby jsou dvoukolové (v případě, že kandidát na senátora obdrží v prvním kole voleb nadpoloviční většinu hlasů, tak se stává senátorem již po kole prvním). Do Senátu může být zvolen pouze občan, kterému je více než 40 let a má české občanství.

Klíčová funkce pro Senát je zákonodárná činnost, kdy Senát projednává návrhy zákonů postoupené Poslaneckou sněmovnou. Senát tyto návrhy může schválit, či poslat zpět do dolní komory parlamentu s pozměňovacími návrhy. Pokud dojde k rozpuštění Poslanecké sněmovny, tak má Senát právo vydávat tzv. zákonná opatření, která ale potom musí Poslanecká sněmovna zpětně schválit. Závěrem tak můžeme konstatovat, že Senát slouží jako pojistka proti zneužití moci Poslaneckou sněmovnou a pro demokracii má velmi důležitý význam.

Poslanecká sněmovna

Poslanecká sněmovna má 200 členů, kteří jsou voleni na 4 roky. Volby se tedy řádně konají jednou za 4 roky. Do Poslanecké sněmovny může být zvolen pouze občan, kterému je

18 let a více a má české občanství. Stejně tak volič musí dosáhnout plnoletosti a mít české občanství. Prezident ČR má pravomoc Poslaneckou sněmovnu rozpustit, pokud neplní své povinnosti. Vedení Poslanecké sněmovny volí poslanci, to znamená předsedu Poslanecké sněmovny a 5 místopředsedů. Důležité je také zmínit, že v Poslanecké sněmovně působí výbory (zaměřené na určitou oblast např. školství a věnují se tvorbě zákonů v dané oblasti) a stranické poslanecké kluby (jednotlivé politické strany mají v Poslanecké sněmovně svůj vlastní klub, který se podílí na hlasování).

Poslanecká sněmovna má klíčový podíl na legislativním procesu (přijímání zákonů). Další důležitou funkcí je kontrola vlády. Vláda ke své činnosti potřebuje, aby jí Poslanecká sněmovna vyjádřila důvěru. Poslanecká sněmovna také může vyjádřit nedůvěru vládě, což znamená, že vláda musí podat demisi. Pojem demise chápeme, jako odstoupení vlády. Poslanci také mají pravomoc interpelovat vládu (pokládat jí otázky ohledně její činnosti).

Výkonná moc

Výkonnou moc reprezentují dvě složky a to prezident ČR a vláda ČR. Jako jejich poslání může definovat hájení státních zájmů, které je ve shodě s ústavou.

Prezident ČR

V České republice je prezident volen na 5 let. Jeden kandidát může být zvolen dvakrát. Kandidát musí být starší 40 let a mít české občanství. Volba je přímá (od roku 2013) a probíhá ve dvou kolech (pokud v prvním kole získá určitý kandidát nadpoloviční většinu hlasů, stává se vítězem voleb a druhé kole se nekoná). Prezident nemůže být ze své funkce odvolán, ale může být stíhán za velezradu.

Mezi jeho pravomoci patří například jmenování vlády, prezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu, členů rady České národní banky, ústavní soudce. Českou republiky reprezentuje v zahraničí. Je vrchním velitelem vojenských sil. Svolává zasedání Poslanecké sněmovny, kterou může též rozpustit, jak již je výše zmíněno. Podepisuje zákony, může udělit milost apod.

Vláda ČR

Vládu ČR tvoří předseda vlády (premiér), místopředseda a jednotliví ministři.

Vláda reprezentuje stát. Řídí jednotlivá ministerstva a orgány. Navrhuje zákony ve shodě s programovým prohlášením. Vydává též nařízení o provedení zákona.

Soudní moc

Soudní moc v ČR tvoří soustava obecných soudů, správních soudů a Ústavní soud ČR. Důležité je, aby soudní moc byla nezávislá a nestranná. Cílem je ochrana dodržování práva.

Ústavní soud ČR

Je nejvýznamnější a dohlíží na dodržování ústavy. Má pravomoc soudit prezidenta za velezradu, zároveň může zrušit zákon, pokud není ve shodě s ústavou. Tvoří ho 15 soudců, které jmenuje prezident. Soudce Ústavní soudu musí být starší 40 let, být občanem ČR a mít vysokoškolské právnické vzdělání a působit alespoň 10 let ve svém povolání.

VOLBY V DEMOKRATICKÝCH ZEMÍCH

Přímá a zastupitelská demokracie

Aktivita – 6 minut: Nadpis DEMOKRACIE.

Na tabuli učitel napíše na jednu stranu „přímá“ a na druhou „zastupitelská“.

Studenti chodí k tabuli a pod každý pojem píšou, co o něm ví, anebo si myslí.

Pod každým pojmem se nám objeví mnoho dalších, vybereme jeden z každého okruhu (např. jestli tam bude pod přímou referendum a pod zastupitelskou parlament) a podle porovnání studenty uvedeme do tématu.

- Pomůcky: tabule, křída

Výklad – 5 minut: Přímá demokracie – lid vykonává svou moc bez zástupců

- toto uplatňováno především v antických polis – Athénách
- jedním z nástrojů tohoto zřízení je Referendum – lid pomocí hlasování rozhodne o něčem

Otázka: VYBAVÍTE SI NĚJAKÉ REFERENDUM A K ČEMU SE VZTAHOVALO?

- Odpovědí může být referendum v ČR pro vstup do EU, referendum v kraji, referendum ve Velké Británii o brexitu. Ukážeme obrázek a popíšeme zde uplatnění referenda, právě při rozhodování o brexitu.
- dnes neexistuje stát s čistě přímou demokracií, nejbližší k ní je Švýcarsko se svou polopřímou demokracií

Soudobá demokracie klade břemeno rozhodování na lidem volené zástupce – zastupitelská. V tomto systému tedy rozhodují zástupci lidu, které si občané zvolili. Při dalších volbách můžou být volení zástupci nahrazeni jinými.

Aktivita – 5 minut + diskuze: Na tabuli pod naše pojmy z první aktivity napíšeme + (výhody) a – (nevýhody), studenti se hlásí a vyjmenovávají výhody, nevýhody, učitel je píše pod pojmy. Poté proběhne diskuze na toto téma.

- pomůcky: tabule, křída

Většinový a poměrný vol. systém

Aktivita – 5 minut: Studentům dáme přečíst text o volebních systémech a jejich výhodách a nevýhodách. Poté budou muset svými slovy porovnat volební systémy, popsat je, najít u obou hlavní výhody a nevýhody.

- **Text:** Volební systém je soubor pravidel, která se využívají pro volbu orgánu (zastupitelstvo, sněmovna, prezident). Základní typy volebního systému jsou většinový a poměrný. Při většinovém „vítěz bere všechno“. To je používáno při volbě prezidenta, starosty anebo při volení do Senátu. Při poměrném se dělí mandáty podle podílu odevzdaných hlasů. Ten je využíván k volbě do Poslanecké sněmovny, zastupitelstev anebo Evropského parlamentu. Většinové se dále dělí na jednokolové a vícekolové, podle toho v kolika kolech se odehrávají. Dále se dají dělit podle toho, zda je potřeba k vítězství podpora absolutní většiny hlasujících anebo ty, kde stačí relativní většina (stačí např. 3 hlasy z 10, pokud jich nikdo nemá víc). Dvoukolový volební systém: v 1. kole se vítězem může stát pouze kandidát, který získá nadpoloviční počet hlasů. Pokud se tak v 1. kole nestane, následuje 2. kolo. Do 2. kola vstupují dva kandidáti, kteří získali v 1. kole největší počet hlasů. Vítězem se stává kandidát, který získá více hlasů.

Aktivita na závěr hodiny – volby ve třídě (Aktivita zaměřená na reflexi. Žáci si prakticky zopakují, co se během hodiny dozvěděli a zjistí, zda jim získané informace pomohou rozhodnout se pro konkrétní stranu ve volbách, což je nejdůležitější prvek demokracie.)

- Žáci obdrží volební lístky reálně existujících politických stran, ovšem bez názvu strany.
- Podle svého svědomí a vědomostí vyberou stranu, kterou by zvolili.
- Poté proběhne vyhodnocení voleb a diskuse.
- Žáci mohou zhodnotit výsledky voleb a říct, proč danou stranu volili, co se jim líbí v programu této strany a zda by ji volili, i když by znali název strany. Mohou také okomentovat chování strany v reálném životě a zkusit říct, zda strana opravdu plní cíle ve svém programu.
- Strana č. 1=KSČM, č. 2= TOP 09, č. 3= ANO 2011, č. 4= SPD, č. 5= Pirátská strana

Strana číslo 1

1) Právo na práci a spravedlivou odměnu

- Růst reálné úrovně mezd a platů pracujících místo levné práce. Řešení nepřiměřených rozdílů v odměňování, za stejnou práci stejnou odměnu. Zvyšování minimální mzdy postupně až k 50 % průměrné mzdy. Zvyšování zaručených (tarifních) mezd.
- Posílení práv pracujících a odborů, regulaci trhu práce všude tam, kde působí újmu zaměstnanci jako slabší straně pracovně právního vztahu. Zákoník práce důsledně chránící zaměstnance. Postihy za černé zaměstnávání. Zrušení podpory personálním (pracovním) agenturám. Zprostředkování zaměstnávání vrátit do kompetence úřadu práce.
- Podporu zaměstnávání absolventů škol, lidí se zdravotním postižením, žen po rodičovské dovolené a lidí předdůchodového věku. Podporu tvorby pracovních míst ve veřejných službách. Zkrácení pracovní doby (delší dovolená).
- Odstranění neoprávněných rozdílů v příjmech žen a mužů, podmínky pro lepší zapojení žen na trhu práce (dostupná zařízení pro děti předškolního věku, pružné pracovní úvazky).

2) Garance všeobecně dostupných a kvalitních veřejných služeb

3) Právo, spravedlnost a demokracie

4) Příroda pro nás i další generace

5) Bezpečnost a mírové soužití

Strana číslo 2

1) Vzdělání, věda a výzkum

- Posílíme význam školy nejen jako místa vědomostního rozvoje žáka, ale také jeho osobnostního a občanského rozvoje, důležitého v demokratické zemi.
- Vytvoříme propracovaný systém celoživotního vzdělávání, poskytující možnost jak rekvalifikace, tak doplnění vzdělání v dospělosti.
- Navýšíme finanční prostředky do regionálního školství o 30 mld. Kč.
- Nesmíříme se s rolí ředitele školy jako pouhého vykonavatele nařízení a příkazů.
- Prosadíme moderní výukové metody podle principu „méně memorování, více kreativity“. Podpoříme výuku v anglickém jazyce. Posílíme prestiž a kvalitu pedagogů navýšením platů a zvýšeným respektem vůči jejich profesi. Učitel bude patřit k nejlépe placeným státním zaměstnancům.
- Přivedeme do škol kvalitní učitele vzdělané na špičkových pedagogických fakultách a zapojíme i další odborníky.

2) Sociálně soudržná společnost

3) Bezpečí a zahraniční politika

4) Hospodářská politika

5) Doprava

6) Moderní stát

7) Občanská společnost, kultura a církve

8) Udržitelné životní prostředí

Strana číslo 3

1) Bezpečnost

- Ve světle nekončící migrační krize a teroristických útoků v Evropě je bezpečnost občanů prvořadá. Ochrana národní identity je pro nás prioritou. Chceme navyšovat peníze pro zpravodajské služby a na obranu postupně až na 2 procenta HDP s cílem mít 30 až 35 tisíc vojáků vybavených špičkovou technikou. Svoji bezpečnost také budeme hlasitě prosazovat v rámci Evropské unie a NATO. Musíme uzavřít vnější evropskou hranici, důsledně se bránit proti nelegální migraci, bojovat s pašeráky, a hlavně celou situaci řešit mimo evropský kontinent. To je nejen náš národní zájem, ale i zájem celé Evropy, za který musíme v Bruselu bojovat.
- S bezpečností ale stejně tak souvisí potravinová soběstačnost, zejména v nastupujícím období sucha, schopnost udržovat vodu v krajině jakožto strategickou surovinu. To je extrémně důležité i pro naše zemědělství a možnost zajistit si potravinovou soběstačnost. Energetická bezpečnost znamená výstavbu dalších jaderných bloků či udržení kontroly státu nad zásobami lithia. A stejně důležitá je pro nás i fiskální bezpečnost, proto si musíme ponechat korunu a nesnažit se přijmout euro.

2) Efektivní a hospodárny stát

3) Investice do naší země

4) Investice do našich lidí

Strana číslo 4

1) Nechceme být provincií EU, chceme rozvíjet a bránit suverénní Českou republiku

Budeme požadovat referendum o každém předání státní suverenity na orgány EU a referendum o vystoupení z EU. Chceme Evropu jako volný trh zboží, služeb a práce. Evropu spolupracujících svobodných a suverénních národních států. Nechceme Evropu nesystémových dotací, dávek a úředníků. Chceme přísné podmínky imigrační politiky České republiky. Nechceme zde nepřizpůsobivé imigranty nebo příchod islámských náboženských fanatiků. Prosadíme důslednou vymahatelnost podmínek pro činnost církví podle zákona o církvích. Policie České republiky musí zahájit účinnou kontrolu hranic a zpravodajské složky musí důsledně sledovat islamisty podporující džihád a šaríu. Orgány činné v trestním řízení musí důsledně postihovat projevy radikálního islámu. Je nezbytná nová koncepce České armády. Podpoříme posílení systému aktivních záloh a zapojení občanů do obrany země. Armáda musí ukončit zahraniční expedice bez mandátu OSN a neodkladně se začít připravovat k obraně země.

2) Chceme budoucnost bez dluhů

3) Nechceme drahý a nefunkční sociální systém, chceme systém podporující všechny slušné lidi –seniory, rodiny s dětmi, zdravotně postižené občany i děti ohrožené bídou

4) Chceme právo a spravedlnost. Chceme stát sloužící občanům

5) Nedovolme další okrádání občanů lichvářskou a exekutorskou mafii

6) Budeme vytvářet nová pracovní místa – podpoříme proto podnikatele a živnostníky

7) Konec zvyšování daní

8) Chceme zákon o prokázání původu majetku

9) Osobní, hmotná a trestní odpovědnost politiků

10) Chceme radikální změnu politického systému, chceme přímou demokracii, referendum a odvolatelnost politiků

Strana číslo 5

1) Doprava a logistika

- Česká dálniční síť je hmatatelným důkazem mnoha let neodborné politické práce. Navrhujeme zásadní změny, jež urychlí a zkvalitní výstavbu dálniční sítě v ČR. Konec politikaření, odborníci zpět na místa!
- Průhledné hospodaření a úplná znalost nákladů = záruka kvality. Zprůhledníme organizace jako je ŘSD zabývající se dopravní infrastrukturou. U každé veřejné zakázky chceme dlouhodobé záruky a kontroly.
- Zrychlíme výstavbu nejdůležitějších dopravních tepen. Zasadíme se o řádnou přípravu projektů, jednodušší administrativu, aktivní a férovou komunikaci s občany a omezení možností pro spekulanty.

2) Finance

3) Informatika

4) Kultura

5) Mezinárodní vztahy

6) Místní rozvoj

7) Obrana

8) Práce a sociální věci

9) Průmysl a obchod

10) Spravedlnost

11) Vnitro a otevřený stát

12) Vzdělávání a věda

13) Zdravotnictví

14) Zemědělství

15) Životní prostředí

Sebehodnocení

- **Očekávaný dílčí výstup (cíl)** - *je v souladu se zvoleným očekávaným výstupem.*
Aktivity a probíraná látka odpovídá tomu, co je napsáno v cíli. Dokonce je i závěrečnou aktivitou (volby) ověřeno, zda žáci mají znalosti zmíněné v cíli.
- **Evokace** - *Navržené aktivity naplňuje požadavky evokace a je srozumitelně a věcně popsána.*
Aktivita pracuje s pojmy, kterým žáci rozumí a mohou se nad nimi snadno zamyslet, jedná se o pojmy, které znají a vybízejí k přemýšlení.
- **Uvědomění** - *Navržené aktivity naplňuje požadavky uvědomění a je srozumitelně a věcně popsána*
Žákům jsou představeny pojmy, které znají pouze povrchově. Při výkladu si je spojují s pojmy, se kterými pracovali na začátku, vytváří si souvislosti, porozumění novým pojmům jde díky tomu rychleji.
- **Reflexe** - *Navržená aktivity naplňuje požadavky reflexe a je srozumitelně a věcně popsána*
Žáci se učí nové vědomosti využít, klade se důraz na jejich vlastní názor a pohled na danou látku, uvědomují si, jak moc se probírané učivo odráží i v jejich každodenním životě.
- **Organizační forma práce** - *je vhodně stanovena u všech částí E-U-R; v případě skupinové práce je navržen i originální způsob dělení žáků do skupin*
E-U-R je hlavním organizačním plánem celé práce. Je přítomna od začátku od konce všech aktivit, bere ohled i na časovou náročnost (z tohoto důvodu je práce mířená na dvě vyučovací hodiny). E-U-R se objevuje víckrát než jednou, z toho důvodu, aby se dotýkala všech čtyřech hlavních částí, které se od sebe liší, ale všechny jsou velmi důležité. Žáci jsou na každou aktivitu ve stejných skupinách (podle řady, ve které sedí). Toto rozřazení zaručuje různorodost členů skupin (aktivity jsou zaměřeny více na názor studentů, než na jejich dosavadní znalosti).
- **Soupis pomůcek, pracovní list pro žáky či arch pro učitele** - *jsou vypsány všechny pomůcky; pracovní list či arch jsou vhodně graficky zpracovány*
Práce studentů je zaměřena převážně na komunikaci se skupinou. Aktivity jsou

různorodé, jedná se o diskuzi, práci s pracovním listem, práci u tabule a při poslední aktivitě, „voleb“, jsou studentům předány i upravené volební lístky.

- **Volba aktivity ve vztahu k vytčenému cíli** - *aktivity sledují zcela vytčený cíl*

Cílem práce je, aby studenti získali základní politickou gramotnost a pochopili důležitost a vliv demokracie v jejich každodenním životě (od politického zřízení, po volby).

- **Uvedení zdroje** - *celá práce je původní, ale nebyla dodržena citační norma*

Práce převážně využívá znalostí studentů, kteří je získali ve svém předchozím studiu dějin a politologie, jedná se o všeobecné znalosti i pokročilé znalosti získané během studia politologie na vysoké škole. Zdroje informací a literatury jsou vypsány. Zdroje ilustračních obrázků jsou uvedeny přímo v prezentaci, ve kterých se vyskytují.

- **Pravopis a typografie** - *práce je bez pravopisných chyb a jsou dodržena základní typografická pravidla*

Práce dodržuje výše zmíněné podmínky, zároveň je zde i využit správný postup práce s textovým procesorem Word.

- **Sebehodnocení** - *autoři správně identifikovali u každého kritéria míru splnění*

Autoři si dali maximální práci, aby výsledný produkt ve všech ohledech splňoval dané podmínky.

Zdroje informací

Odpovědné občanství – Didaktická a metodická podpora pro občanské vzdělávání.

<http://odpovedneobcanstvi.cz/> (29.12.2020)

Rozdělení moci ve státě – Prezentace 9. třídy. <http://www.campanus.cz/cizkova/wp-content/uploads/sites/56/2017/08/Rozd%C4%9Blen%C3%AD-moci-ve-st%C3%A1t%C4%9B.pdf> (29.12.2020)

Rozdělení moci v ČR – Moc zákonodárná, moc výkonná a soudní – základní přehled.

<https://issmb.cz/DUM/III.2%206/III.2%206.10.pdf> (29.12.2020)

Senát Parlamentu České republiky.

https://www.senat.cz/informace/pro_verejnost/infocentrum/infocentrum_informace_o_senatu.php (29.12.2020)

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky.

<https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=181> (29.12.2020)

Pražský hrad – Prezident ČR. <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/pravomoci-prezidenta> (29.12.2020)